

Studenterrådets finansieringspolitik

De danske uddannelsesinstitutioner står i disse år over for massive økonomiske udfordringer. I flere år har der været rekordhøje optag på videregående uddannelser uden tilstrækkelig tilføring af midler. Endvidere har dårlige incitamentstrukturer styret fokus væk fra at lave kvalitetsuddannelser og forskning på højt internationalt niveau.

De faldende bevillinger medfører stadigt større finansieringsproblemer, der har mærkbare konsekvenser for de studerendes hverdag. Overalt på uddannelsesinstitutionerne er uddannelseskvaliteten stærkt presset.

Studerende oplever utilstrækkelig vejledning, manglende feedback på opgaver og på nogle studier alt for få undervisningstimer samt uhensigtsmæssige i undervisningsformer. Aarhus Universitet (AU) har opsat et mål om minimum 12 undervisningstimer om ugen på bacheloruddannelser og otte på kandidatuddannelser, men vi oplever på flere fakulteter, at der ikke er midler eller lokaler nok til ordentligt at gennemføre denne målsætning. Hvis vi fortsat skal satse på et højtuddannet samfund, er det nødvendigt, at samfundet investerer mere i uddannelse. Det uddannelsesmæssige paradigme på AU har været at uddanne dimittender solidt forankret i forskningsmiljøerne, men økonomien efterhånden blev presset og fortsætter besparelserne vil det ikke være muligt.

**Studenterrådet
ved Aarhus Universitet**

Fredrik Nielsens Vej 2-4
8000 Aarhus C

Tlf.: 87 15 38 64
kontor@sr.au.dk
sr.au.dk

Finansiering af uddannelse

De offentlige uddannelsestilskud gives i dag primært som taxameterbevillinger, hvor universiteterne modtager et politisk fastsat beløb pr. færdiggjort studenterårsværk (STÅ), svarende til 60 ECTS-point. Taxameteret ender med at fordele midlerne uhensigtsmæssigt og ikke efter udgifterne. Studenterrådet mener ikke dette er optimalt og at taxametret i stedet burde dække marginalomkostninger, hvor grundtilskuddet skal dække faste udgifter.

Tanken bag det nuværende system var at gøre de studerende til kunder ved at lade bevillingerne følge den enkelte studerende. I stedet er universiteterne i højere grad blevet gjort producenter af højtuddannet arbejdskraft til samfundet og de studerende er blevet produktet. I Studenterrådet mener vi hverken, at vi er kunder eller produkter - studerende og ansatte udgør universitetet. Denne udvikling har medført en række problemer. For det første medfører den et ensidigt fokus på at få studerende igennem så hurtigt som muligt, med risiko for, at det faglige niveau sænkes. For det andet tvinger taxametersystemet universiteterne til at konkurrere om de studerende i stedet for at etablerer meningsfulde samarbejder. Dette viser sig blandt andet ved, at universiteterne i stigende grad bruger ressourcer

på reklamer og branding og ved at mobilitet mellem institutionerne ofte gøres mere besværlig for de studerende end nødvendigt. For det tredje flytter taxametersystemet i sin nuværende form midler væk fra uddannelser, der oplever problemer, f.eks. en periode med faldende studenterantal. Dette bliver ofte til en selvforstærkende effekt, der udsulter uddannelsen og gør det endnu sværere at vende den negative udvikling.

Det er derfor i de studerendes interesse, at finansieringen som minimum dækker de udgifter vores uddannelser har. Parametrene skal fokusere på det egentlige finansieringsbehov på den enkelte uddannelse og tage højde for studenteroptag og studenterbestand og derigennem sikre en højere uddannelseskvalitet. I den rette udformning kan kvalitetsparametre også spille ind i fordelingen af midler.

Det er afgørende for Studenterrådet, at fordelingsprincipperne er så gennemsigtige, forudsigelige og administrativt simple at håndtere som muligt, og at de fordrer udvikling og samarbejde frem for konkurrence. Fordelingsmekanismerne må desuden hverken medføre unødigt ressourcekrævende krav om dokumentation fra institutionernes side eller medføre ensretning, udvanding eller faldende kvalitet i uddannelserne. Dette peger igen på den ovenstående løsning, hvor vi gentænker bevillingssystem i forhold til faste og variable omkostninger, hvor den største portion udgøres af faste bevillinger til de enkelte fag og de variable omkostninger udgøres af en taxameterløsning.

Det nuværende taxameters størrelse

De nuværende takster er helt utilstrækkelige til at give institutionerne økonomisk råderum til at sikre en ordentlig undervisningskvalitet, særligt med en stadigt større og mere mangfoldig studenterbefolkning.

Især de laveste taxametertakster svarer slet ikke til uddannelsernes behov og giver hverken plads til tilstrækkelige mængder undervisning eller til moderne undervisningsformer, der kræver tilstrækkeligt med undervisere og fysiske rammer med plads til f.eks. gruppearbejde. Desuden medfører den nuværende takstinddeling og den måde, hvorpå den enkelte uddannelsestakst fastsættes, at uddannelserne flere steder indretter uddannelsernes indhold efter at få højest mulige takst frem for efter, hvad der giver bedst faglig og didaktisk mening. Der er simpelthen brug for et permanent taxameterløft og størrelsen skal være i overensstemmelse med de enkelte uddannelsers reelle behov.

Hvis det nuværende taxametersystem skal fungere, skal taksterne være på et niveau, som giver de enkelte uddannelser økonomisk råderum til at have den nødvendige underviserkapacitet til at kunne udbyde 20 undervisningstimer om ugen i minimum 14 uger pr. semester. Hvorvidt midlerne bruges på konfrontationstimer eller andre studieforbedrende faglige aktiviteter skal være op til de enkelte studienævn. Samtidig skal taxametrenes størrelse altid være tilstrækkelig til, at alle uddannelser har råd til at etablere de nødvendige fysiske

rammer i form af f.eks. studenterstyrederum, mødelokaler, grupperum, laboratorier og auditorier.

Studietidsmodellen og færdiggørelsesbonusen

Studietidsmodellen er den økonomiske konstruktion, der understøtter fremdriftsreformen. Modellen straffer de universiteter, der ikke formår at reducere studietiden, og den har vidtrækkende negative konsekvenser for både Universitetet og den enkelte studerende. Færdiggørelsesbonusen er pulje af penge, som fordeles mellem universiteterne alt efter, hvor mange studerende bliver færdige til tiden. Såfremt studietidsmodellen ikke opretholdes, kan universitetet blive pålagt at betale store fremdriftsbøder. Universitetet kan ikke have en sikker økonomi, når man potentielt set skal betale store bøder. Desuden mener Studenterrådet, at fremdriftsbøderne fjerner universitetets fokus fra uddannelse og forskning i retning af fremdrift, hvilket hverken studerende, undervisere eller samfundet er tjent med. Disse tvinger universitetet til en unødvendig hård implementering af fremdriftsreformen

Ligesom taxametersystemet giver færdiggørelsesbonusen universiteterne uheldige incitamenter til at presse studerende hurtigere igennem uddannelserne ved at eksamensrette uddannelserne med risiko for at mindske muligheden for fordybelse. Færdiggørelsesbonusen skal derfor omlægges til frie basismidler eller øvrige uddannelsesstøttemidler. Studenterrådet er af disse grunde utvetydig imod studietidsmodellen og færdiggørelsesbonusen.

Brugerbetaling

Alle skal have mulighed for at tage en uddannelse uanset økonomiske baggrund. Studenterrådet er derfor imod brugerbetaling på bachelor- og kandidatuddannelser. Det er et politisk ansvar, at uddannelserne er tilstrækkeligt finansierede, og finansieringsproblemer må derfor aldrig blive løst ved at udgifter lægges over på de studerende via direkte eller indirekte brugerbetaling.

For eksempel foreslår Studenterrådet, at der kigges på mulighederne for ordninger, såsom fradragsberettigelse af udgifter til uddannelsen. Den nuværende brugerbetaling på deltidsuddannelser og gymnasiale suppleringskurser skal afskaffes, ligesom suspenderingen af brugerbetaling på indslusningskurser mellem bachelor og kandidat skal gøres permanent.

Internationale studerende skal i stigende grad finansieres på lignende vilkår med nationale studerende. Studenterrådet mener, at disse relativt få tiltag på brugerbetalingsområdet ville kunne være med til at styrke og sikre den frie og lige adgang til uddannelse.

Finansiering af forskning

Forskning på universiteterne er grundlaget for forskningsbaserede uddannelser, og tilstrækkelig finansiering af forskningen er derfor altafgørende for uddannelseskvaliteten. De frie basismidler udgør det økonomiske grundlag for den frie og uafhængige forskning på universiteterne og sikrer universiteterne økonomisk råderum til at prioritere midlerne. Men et af problemerne med basisbevillingen er, at den udelukkende er blevet set som forskningsunderstøttende. I Studenterrådet vil vi hellere se uddannelse og forskning som en del af et og samme stykke, og på den måde ønsker vi et system, hvor basisbevillingerne kan understøtte størstedelen af universitetets faste omkostninger.

Igennem flere år er en større andel af basismidlerne blevet omlagt til konkurrenceudsatte midler, som universiteterne kan søge hos de offentlige forskningsfonde til specifikke forskningsprojekter. Studenterrådet frygter, at dette udgør en risiko for grundforskningen og uddannelse, da de flytter midler, særligt i form af administration, og indfører incitamentstrukturer der udelukkende fokuserer på forskningsoutput, i stedet for en sund blanding af både forskning og uddannelse. Det medfører, at forskningen i stigende grad afkobles fra undervisningen, og det mindsker samtidig forskningsfriheden på universiteterne. Studenterrådet mener derfor, at de statslige forskningsmidler skal gives som basismidler. Endvidere mener vi, at der hurtigst muligt skal sikres gennemsigtighed og sikkerhed i fordeling af nye midlerne og de historiske midler.

Sikkerhed i bevillingerne

Sikkerheden i bevillinger er afgørende for institutionernes muligheder for at prioritere og disponere over deres midler og foretage langsigtede investeringer i f.eks. ansættelse af videnskabeligt personale og bedre studiemiljø. Studenterrådet mener derfor, at basismidler skal gives som flerårige bevillinger, og at størrelsen af bevillingerne i en periode altid skal fastsættes med flere års varsel. Dermed har universiteterne altid en rimelig planlægningshorisont og mulighed for investeringer. Det er desuden vigtigt for enhver finansiering, at der på de enkelte uddannelsesinstitutioner er et system, der har forståelse for og repræsenterer deres reelle behov. Studenterrådet mener, at den interne fordeling af midler bør foretages på et gennemsigtigt og demokratisk grundlag på institutionen

For at sikre at institutionerne ikke underbyder hinanden i deres krav til finansiering af overheadudgifter på private eksterne midler skal der samtidig fastsættes centrale krav for dette. Desuden bør administrationen på universiteterne i højere grad bistå forskerne i ansøgningen af midler, så de ressourcer, der går fra undervisning og forskning, reduceres mest muligt.

Ekstern finansiering

Eksterne midler er de midler som virksomheder og fonde konkurrenceudsætter til forskning. Selvom der ikke er noget iboende galt med modellen, præsenterer de eksterne midler dog en række praktiske problemer på institutionerne. For det første lægger den eksterne finansiering ofte beslag på det videnskabelige personales (VIP'ernes) tid, så der bliver mindre tid til undervisning, hvorfor VIP'erne i stigende grad afkobles fra uddannelserne. Det sker både ved, at de i nogle tilfælde frikøbes fra undervisning til at forske i eksternt finansierede projekter og ved generelt at VIP'er bruger en stigende del af deres tid på at søge eksterne midler. For det andet dækker de private eksterne bevillinger ofte kun de udgifter, som er direkte forbundet med forskningsaktiviteter og inkluderer herudover sjældent tilstrækkeligt overhead-udgifter til de nødvendige fysiske og administrative rammer. Det betyder, at universiteterne i praksis må flytte interne midler til de eksternt finansierede forskningsprojekter.

Det er nødvendigt, at der fra politisk hold må stilles krav om, at eksterne midler også bidrager til uddannelse. Dette bidrag skal enten ske direkte i form af, at en del af midlerne går til undervisning. Der skal også stilles krav om, at forskere ikke frikøbes fra undervisning eller på anden måde undgå at indgå i undervisningsrotationen, således at en forsker ikke tilbydes at undervise eller vejlede i en sammenhængende periode på et år.

Myndighedsbetjening

Forskningsbaseret myndighedsbetjening er en fællesbetegnelse for en række ydelser, som universiteterne udfører for staten og andre aktører. Ydelserne spænder fra forskning inden for et bestemt område til konkrete beredskabs- og rådgivningsopgaver. Myndighedsbetjening er rigtigt vigtigt for samfundet og forskningen. Myndighedsbetjening udgør en væsentlig indtægt for AU. Ofte er de midler, der følger med myndighedsopgaverne utilstrækkelige til at dække alle de direkte og indirekte udgifter, som betjeningen medfører. Ligeledes er antallet af opgaverne steget uden en tilsvarende stigning i finansieringen, hvilket fører til lavere kvalitet og kan resultere i at myndighedsbetjeningen trækker midler væk fra uddannelse og grundforskning.

Studenterrådet mener, at de statslige organer, som bestiller myndighedsbetjening hos uddannelsesinstitutionerne, altid skal bidrage med midler, som dækker både direkte og indirekte omkostninger ved betjeningen. Ligeledes skal omprioriteringen på myndighedsbetjening afskaffes, da de mange års besparelser har udsultet kvaliteten. Endvidere er det vigtigt, at alt myndighedsbetjening foregår med udgangspunkt i ordentlige forskningsetik og juridiske rammevilkår udstukket fra ministeriets side.

Fordeling af midler på AU

Lige nu foregår fordelingen af midler internt på AU gennem bestyrelsen. Hvor dette giver universitetsledelsen en sikkerhed, så mangler fagmiljøerne høj grad den samme sikkerhed i deres budgetter. Studenterrådet tror derfor på, at det bedste af alle systemer ville være, at vi sikrede forudsigeligheden og den økonomiske sikkerhed for fagmiljøerne og derved også universitetet. Dette foreslår Studenterrådet gøres gennem udstikning af bundne midler til hver institut/fagklynge, som kunne garantere de fast omkostninger. Endvidere skal vi også på laveste økonomiske niveau, eksempelvis på institut- eller fagklyngeniveau, lave gennemsigtige budgetter og en ærlig dialog i de relevante styrende organer.

Pladsproblemer

I tider med stigende studenteroptag oplever studerende ofte store pladsproblemer, fordi institutionerne ikke kan udvide bygningsmassen i takt med det stigende behov. Dette problem skyldes både det øgede optag hos institutionerne, men forstærkes af, at taxameter-systemet fordeler ekstra midler på baggrund af stigende studenteroptag for sent i forhold til finansieringsbehovet. Politikerne må sammen med institutionerne derfor tage ansvar for at sikre de nødvendige tiltag, så der altid er tilstrækkelig plads og gode studiemiljøer til alle studerende.